

„kobila moja“: prelagatelj je izpustil „dobraja rysistaja“, torej: moja debela in nagla kobila. — 127⁹: „lepetale“ je rusizem; slovenski je „šepetale“. 128³: „za dno drožek“: „za podušku drožek“ ima ruščina. „Poduška“ je po Dalji (s. v. poduška): „podgolovje, mēšok, nabityj puhom, perijami, šerstiju solomoj podgolovu ili dlja sidēnija, dlja podložki nabitoe čēm libo i pokrytoe sidēnie styla, kresel, divana“; torej „blazinica na sedeži“ (Sitzpolster). — 128¹¹: „sredi dvora“: „sredi obširnega dvora“ je tačno po originalu. — 128¹⁹: „deklica je gledala“, original ima „gljanula“, torej prav: deklica me pogleda in gre. — 128²⁷: „srce mi je zamrlo“, netačno, bolje: „milo se mi je storilo pri srci.“ — 128³³: „mokre srajce“, izvirnik: „mokroj zamašnoj rubaški“; glej opomnjo k str. 76¹⁶. — 129²³: „z necim meščanom“, ruski: „s prohožim mēščaninom“; torej: „z mimo prišedšim meščanom“ . . .

Ali — claudite iam rivos! Dovolj stranijsmo pregledali. Ne hotel bi, da bi zaradi najdenih napak imel kdo prelogo za slabšo, nego je v resnici; tega, kar se je pisatelju posrečilo in je lepo podal, nisem hotel omenjati. Posebno v dijalogih je veliko menj napak, nego v opisih. Ako bo kedaj treba knjigo še jedenkrat natisniti, mora se, se vé da, ves prevod še dobro in natanko pregledati in popraviti, da se vseh napak otrese in približa dovršenosti. Vender menimo, da bodo slovenski bralci tudi v tej nedovršeni obliki te veličastne studije in povesti Turgenevlje z veseljem in slastjo prebirali.

Na Dunaji, januvarija meseca 1884.

K. Štrekelj.

Slovenski glasnik.

Slovenska književnost. Na svetlo je prišla knjiga: Josipa Jurčiča „Zbrani spisi.“ Založil in na svetlo dal „odbor za Jurčičev spomenik“, uredil Fr. Levec, II. zvezek: Pripovedni spisi. Natisnila „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani 1884, mala 8ka, 296 str. Cena 70 kr. Ta zvezek obseza Jurčičeve spise iz 1863. in 1864. leta, in sicer: 1. „Jurij Kozjak“, slovenski janičar. Povest iz petnajstega stoletja domače zgodovine. (Na svetlo dala „družba sv. Mohorja“, 1864). — 2. „Spomini na deda“. Pravlјice in povesti iz slovenskega naroda. („Novice“, 1863). — 3. „Jesensko noč mej slovenskimi polharji.“ Črtice iz življenja našega naroda. („Slovenski Glasnik“, 1864). — 4. Spomini starega Slovenca ali črtice iz mojega življenja. Spisal Andrej Pajk, bivši avstrijski in francoski vojščak, bojni ujetnik na Francoskem in Ruskem ob Napoleonovem času. („Slovenske večernice“, 1865). — V teh spisih se nam mladi Jurčič, takrat še gimnazijalni dijak, kaže še le začetnika, a vender že izvrstnega pripovedovalca. Po presledku blizu poldruga leta prihaja II. zvezek Jurčičevih zbranih spisov za I. zvezkom na dan. Da se je tako zakasnil, iskati je uzroka v tem, da odbor za Jurčičev spomenik za I. zvezek ni stržil toliko, da bi bil mogel s skupilom založiti II. zvezek;

kajti „Desetega brata“ se je do zdaj prodalo samo okoli 400 izvodov. Preverjeni smo, da je temu slabemu razpečevanju vzrok nekoliko visoka cena I. zvezka, nekoliko zanemarljivo knjigotrštvo slovensko. Vender se ne dá tajiti, da tudi slovensko razumnost niti izpolnila svoje dolžnosti in zahvalnosti proti prvemu svojemu pripovednemu pisatelju Josipu Jurčiču. Nadejamo se, da zavedni slovenski narod vsaj pri II. in pri naslednjih zvezkih popravi, kar je zamudil pri prvem, in da omogoči z obilnim naročevanjem, izdavatelj še na dalje Jurčičeve zbrane spise. V ta namen se je cena nadaljnim posamičnim zvezkom znižala na 70 kr. ter uvedlo se je tudi naročevanje po poštnih nakaznicah, na katero se vabijo s tem pozivom vsi Slovenci. Ukrenili smo tudi to leto izdati še III., IV. in V. zvezek, nadejoč se potrebne podpore od slovenskega čitateljstva. Odslej stoji: I. zvezek, nevezan po 1 gld., v platno elegantno vezan 1 gld. 50 kr., II. zvezek nevezan po 70 kr., v platno elegantno vezan 1 gld. 20 kr. Ako se pa tudi oddaje vsak posamičen zvezek, vender se priporoča pošiljati naročnino za več zvezkov skupaj. Naročnina znaša za I., II. in III. nevezani zvezek 2 gld. 40 kr. Za vse tri elegantno vezane zvezke 4 gld. Naročnina za zvezek I., II., III., IV. in V. stoji 3 gld. 50 kr., za elegantno vezanih prvih pet zvezkov 6 gld. Naročnina se pošilja pod naslovom: dr. Jos. Starč v Ljubljani, Marije Terezije cesta 5. Naročniki prejemajo knjige franco. — Opozarjamo tudi na Bonačev in Giontinijev inserat v današnjem listu.

Nemški šulverein. Ljubljenim Slovincem spisal v pouk in svarilo Desterniški. Ponatis iz „Slov. Gospodarja“. Cena 5 kr. Založilo Slovensko društvo, natisnil J. Leon v Mariboru 1884, 8, 23 str. Tako se imenuje zbirka izvrstno pisanih uvodnih člankov, katere smo brez zadržka čitali v „Slovenskem Gospodarju“, a kakor čujemo, knjižico samo je zaseglo c. kr. pravdnštvo v Celji.

Fizika v nižjih šolah. Metodična razprava. Spisal Fr. Hauptman. Ponatis iz „Popotnika“. Založil M. Nerat, tisk J. Leona, Maribor 1884, velika 8, 26 str. Cena 15 kr. Vsebina: Uvod. I. Zgodovinski razvoj. II. Metoda. 1. Opazovanje; 2. Zakon; 3. Delujoča sila; 4. Uporabljevanje. III. O izbiranju gradiva. IV. O obliki pouka z ozirom na učenca. V. O obliki pouka z ozirom na učitelja. 1. O prašalno-razvijalni obliki; 2. O poskuševanju; 3. O gojitvi učnega jezika. VI. O fizikalnih aparatih. To je prekrasno darilce, katero je obče priznani strokovnjak in pisatelj naš g. Fr. Hauptman, profesor na c. kr. učiteljski v Gradcu, poklonil učiteljem slovenskim. V vsakem oziru izvrstno metodično razpravo živo priporočamo učiteljem našim in sploh vsem, ki imajo z našim šolstvom kaj opraviti.

Ribičev sin. Pravljica. Za slovenski narod prosto predelal F. St. Poleg narodne pripovedke, zapisane v „Sloveniji“ leta 1848. po Lovru Pintarju. Natisnil M. Šeber v Postojni, založil in prodaje Janez Giontini v Ljubljani 1884, 8, 36 str. Cena? — „Ribičev sin“ je 1. zvezek „Domače čitalnice“, katero je začel izdavatelj za povzdigo naših šolskih in priprostemu narodu namenjenih knjig prezaslužni knjigar Janez Giontini. Preverjeni smo, da bode tudi „Ribičev sin“ med mladino in priprostim narodom našel mnogo bralcev.

Zgodovina farâ ljubljanske škofije. Izdaje A. Koblar. Prvi zvezek: Zgodovina sorške in preške fare (Ponatis iz „Laib. Diöcesanblatt“). Natisnila „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani 1884, 8, 131 str. Cena 30 kr., po pošti 35 kr. Knjiga se dobiva pri g. pisatelji in založniku Antonu Koblarji, škofijskem arhivarji v Ljubljani. Danes samo opozarjamo naročnike svoje na to imenitno, jako

prijetno pisano ter vestno in pregledno sestavljeno knjigo, s katero se sme po vsej pravici dičiti književnost naša; o priliki izpregovorimo kaj več o njej.

Časnikarstvo in naši časniki. Spisal * * *. Stat nominis umbra. Ponatisnjeni listki iz „Slovenskega Naroda“. Založil Ivan Železnikar. Natisnila „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani 1884, 16, 294 str. Cena 70 kr. Knjiga je porodila v Slovencih že toliko zasluženega in nezasluženega hrupa in pretiranega besedovanja, da nam ni treba še posebej govoriti o njej, zlasti ne, ker je večinoma politično-polemične vsebine.

Nova šolska knjiga. V založbi O. Bamberga v Ljubljani je prišla te dni na svetlo nova slovenska knjiga za naše srednje šole, namreč: „Aritmetika za nižje gimnazije. Spisal Fr. dr. vitez Močnik. Po dvajsetem natisku poslovenil J. Celestina, v 8ki, 146 str., II. del. Cena broš. 90 kr., v platno vezana 1 gold. 20 kr.“ Knjiga se odlikuje po svojem lepem zlogu in pravilnem jeziku, po svojem razločnem tisku in prijetni vnanji obliki. Posebno v zadnjem oziru slovenski prevod daleč preseza nemški original. Ker ima knjiga vsa svojstva, katera zakoni zahtevajo od šolske knjige, nikakor ne dvojimo, da se bode takoj odobrila ter uvedla v naše srednje šole, kjer se aritmetika poučuje v slovenskem jeziku. V isti založbi je te dni izšla istega pisatelja „Geometrija za nižje gimnazije, II. del.“ — In tako sta nam v kratkem neumorni gospod prof. Jos. Celestina in podjetni gospod založnik Bamberg oskrbela vse matematične knjige, kojih potrebujemo za nižje razrede slovenskih srednjih šol.

Kdo je mojster in kdo — skaza. Odgovor „Slovenčevemu“ podlistkarju. Založil Fr. Wiesthaler. Tisk „Narodne Tiskarne“ v Ljubljani 1884, 8, 8 str.

V „Ljublj. Zvona“ 2. zvezku t. l. je g. prof. Fr. Wiesthaler ocenil Marnevega „Jezičnika“ XXI. letnik ter se o tej priliki uprl — in vsak prijatelj resnice in pravice mu bode hvaležen za to! — krepko uprl tistim gospodom, ki, govoreči o protestantovskih pisateljih naših, v svojih književno-zgodovinskih spisih njih pisateljstva ne sodijo objektivno z zgodovinskega in jezikoslovnega, ampak s subjektivnega verskega stališča ter tako le preradi očitne in splošno priznane literarne zasluge Trubarjeve, Kreljeve, Bohoričeve in Dalmatinove prikrašujejo zaradi njih krivoverskih grehov. Ker g. prof. Wiesthaler svoje ocene ni podpisal, ampak samo s šifro Fr. V. zaznamenoval, mislil je najbrž „Jezičnikov zvest čitatelj“, da ima nekega drugega prepohlevnega možá pred seboj; zato se je oblastno razkoračil ter v 35. št. „Slovenčevi“ začel udrihati po njem. Veliko je bilo tedaj strmenje in čudenje v oblasti ljubljanskega „Slovenca“, ko je napadeni ocenjevatelj v posebni prilogi k „Slov. Narodu“ (št. 57.) odgovoril „Jezičnikovemu zvestemu čitatelju“, in ko so gospodje videli, da nimajo možica od slame pred seboj, ampak istinitega — prof. Wiesthalerja! Nekdo izmed „Slovenčevih“ vojščakov se mu je prišel celó opravičevati: „Ne zamerite, odgovor se je tiskal zoper mojo voljo. Tudi bi bil drugačen, ako bi bili vedeli, da ste Vi oceno pisali; toda mislili smo, da jo je pisal X. ali celó Y.“ — Ali ni to karakteristično? In res je „Jezičnikovega zvestega čitatelja“ odgovor v „Slovenci“ 63. št. ves drugačen, t. j. vsaj dostojen; nekoliko ugovorov Wiesthalerjevih naravnost priznava in potrjuje. Uredništvo „Slovenčeve“ mu je sicer dodalo neslano opazko, a pomisli naj, da, kdor pride na nasprotnika s cepcem, naj nikar ne pričakuje, da ga bode napadeni božal z gladkimi rokavicami. — Ker „Slovenec“ obeta, da bode prečestiti g. prof. Marn v letošnjem „Jezičniku“ še sam izpregovoril o tej stvari ter pojasnil vse, v čemer so ga napačno umeli drugi, imela bodeta g. prof. Wiesthaler, kakor tudi „samo po vnanji obliki najlepši leposlovni in znanstveni list“ slovenski še dovolj prilike, da ali brani svoje stališče, ali pa da dobro poučena

spoznata svoje napake. Za danes z ozirom na g. X^a v 13, in g. „Jezičnikovega zvestega čitatelja“ v 35. št. „Slovenčevi“ in z ozirom na nekatera druga „znamenja“ na nebesu slovenskem samo še dve tri besede. Napadali in grdili ste Preširna, češ, da je moralični — propalica; uničevali ste Levstika ter dosegli, da so bile njegove že tiskane „Pesmi“ celih najst let „prostovoljno“ pod ključem; zabraniti ste hoteli tisek Jenkovih poezij, s panteistom ste pitali Stritarja, zagánjali se v Gregorčiča. In ko ni izdala ničesa niti govornjena, niti tiskana, niti slovenska, niti latinska beseda, poklicali ste na pomoč ogenj ter sežgali ste literarno ostalino Preširnovu in Rodoljuba Ledinskega! A kaj ste dosegli? To, da Slovenec ravno te pesnike česti za največje narodne svetinje svoje! Naravno! Kaj pa mu hočete dati v roke, ako uničíte te velikane našega pesništva? Kdo naj ga povzdiguje, kdo navdušuje, ako mu iztrgate iz rok cvet poezije slovenske? Vso čast in hvalo našim Umekom in Koseskim, našim Svitoslavom in Radoslavom, a oprostite, našega Preširna in Stritarja, našega Levstika in Gregorčiča mu taki pesniki vender ne morejo, ne smejo nadomestovati! In, hvala Bogu, razumni in razsódni národ naš vas ne sluša in v tem oziru hodi pravi svoj pot! — In zdaj ste se iz istega namena, toda mislim, da z isto srečo lotili protestantovskih pisateljev naših! Politične zgodovine nimamo, in kolikor je imamo, je ne znamo. Kaj naj pa povzdiguje in za narodnost našo in jezik slovenski navdušuje mládega, zavednega Slovenca, ako ne zanimiva kulturna in literarna zgodovina naša? Gosta tema in nevednost je pred tri sto leti ležala na tlačenem narodu našem; nihče ni spoštoval jezika njegovega, nihče pisal besede njegove. In v tej splošni bedi in samoti začnó pisati zaničevano in spsovano besedo domačo čestiti možje ter s svojimi knjigami položé osnovni kamen književnosti naši. Kdo bi jih hvaležen ne čestil, kdo bi se jih s spoštovanjem ne spominal? Koga naj bi njihov veličastni vzgled ne bodril v sedanjih časih? Celó slovenski Janzenisti, kakor imenuje Preširen svoje literarne nasprotnike, celó ti, tako gorki Preširnu, ohranili so v svojem sreci hvaležnost in spoštovanje do pričetnikov slovenskega slovstva, kajti če tudi slovenskemu narodu oni niso bili blagovestniki, bili so mu vender veliki dobrotniki. „Primus Truber, unser literärischer Columbus!“ vzklikuje celó Metelko (Lehrgebäude, Vorrede XIX.) In celó temu zdaj že ugovarjate? Kako naj se zove tako početje, patriotično ali — herostratično?

Slovensko-nemški slovar. G. prof. M. Pleteršnik je na podstavi do zdaj nabranega gradiva uredil črke A, B, C, Č, in D.

„Slovenska biblioteka“. Ljubljanski tiskar in knjigar Otomar Bamberg v kratkem začne izdavatí „Slovensko biblioteko“, katera bode v prozi in poeziji objavljala izvirne spise obče priznanih in priljubljenih pisateljev slovenskih. Začeti misli g. Bamberg „Slovensko biblioteko“ s Preširnom, katerega mu v ta namen uredi g. Fr. Levstik, mož, ki mi je temu poslu kos, kakor nihče drug v Slovencih. Potem pridejo na vrsto pesni Simona Gregorčiča, od katerega je g. Bamberg že kupil pravico, da sme ponatisniti I., zdaj razprodani zvezek njegovih „Poezij“; a g. Gregorčič je obljubil v kratkem za tisek prirediti tudi II. zvezek. Želeli bi, da bi se g. Bambergu posrečilo tudi druge priljubljene pesnike in pisatelje pridobiti za svojo „Slovensko biblioteko“ in da bi mu n. pr. Levstik, Stritar, Valjavec, Erjavec, dr. Mencinger, Cegnar i. dr. izročili svoje po raznovrstnih knjigah in časopisih raztresene leposlovne spise. „Slovenska biblioteka“ bi bila slovenskemu narodu potem res to, kar mu je nameravalo biti „Klasje z domačega polja“ in dobili bi svoje klasike v roke v dostojni in kritični obliki, kajti g. Bamberg hoče to zbirko v tipografičnem oziru kar najlepše odičiti.

JOVAN VESEL KOSESKI,

c. k. finančni višji svetovalec v pokoji i. t. d., i. t. d.

je danes ob 4 $\frac{1}{2}$. uri popoldne v 85. letu po kratki, a težki bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, v Gospodu zaspal.

Podpisani žalujoči naznanjajo to tožno vest v svojem in v imeni tudi drugih sorodnikov vsem prijateljem in znancem.

Pogreb druzega pokojnega bode v petek, 28. t. m. ob 5. uri zvečer izpred hiše št. 6, Via Ghega.

Trst, 26. marcija 1884.

Julija Kugy, Marija Tschurtschenthaler, Justina Neuhofer, Ivana Panfili, Matilda Escher, hčere; Viktor Vesel, Viljem Vesel, sinova; Jos. Tschurtschenthaler, Anton Panfili, korvetni poveljnik, Dr. Theodor Escher, zetje.

Porojen je bil Koseski dne 12. septembra 1798. v Kosezah, v fari moravški in političnem okraji kamniškem na Gorenjskem. Srednje šole je obiskoval v Celji in v Ljubljani, pravoslovje je študiral na Dunaji in v Gradci; potem je stopil v službo pri kameralnem uradu v Ljubljani, od koder je pozneje prišel v Gorico, Tolmin in Trst, kjer je zadnja leta c. kr. višji finančni svetovalec živel v pokoji. Učakal je redko starost 85ih let.

V mladosti svoji je občeval z Vodnikom, nekoliko tudi s Preširnom, a vender se je udal pozneje nemškemu pesništvu, katero mu je prevzelo vso dušo, in ko so se združili vsi pesniki slovenski pred dobrimi petdesetimi leti okoli „Kranjske Čebelice“, Koseskega ne nahajamo med njimi.

Še le 1844. leta se oglasi s svojo „Slovenijo“, za katero objavi hitro nekoliko izvirnih poezij in dolgo vrsto lepih, največ iz Schillerja preloženih balad; a po šestletnem prepevanji zaradi nevarne obolelosti zdajci utihne.

Nenavadna, bobneča retorika, do tedaj neznana spretnost v stihotvorstvu, posebno v šestomeru, in vzvišene domoljubne ideje v izvirnih njegovih poezijah so po bliskovo razvnele srca Slovincem ter navdušile jih za novega pesnika. Nihče takrat ni vprašal za to, da Koseski v svojih pesnih poveljuje zgodovinske neresnice, da svojevoljno kviri jezik slovenski ter zavija po hrvaški, kadar mu ne ugaja domač izraz. Baš poslednja lastnost ga je močno priljubila nekaterim Slovincem, da so ga slavili za „slovanskega“ pesnika, ko jim je bil Preširen, naš dični Preširen, zaradi svoje pristne in priproste slovenščine samo „gorenjsko-kranjski“ slavček! „Novice“, proti Preširnu nikdar pravične, so neprestano hvalo pele Koseskemu, katerega so se oklenili vsi, katerim ni prijal erotični in „moralčno pokvarjeni“ Preširen. Koseski je v teh časih močno vplival na razvoj slovenskega pesništva, a še močnejše na razvoj slovenske politične in domorodne zavednosti in njegove zasluge v tem oziru vse čase ostanejo nesmrtni. A da so ga nekateri postavili celo na vrhunec slovenskega Parnasa, temu se ne bomo čudili. „Wahre Kenner der Dicht-

kunst“, pravi nemški kritik, „sind zu allen Zeiten und bei allen Völkern so selten, wie wahre Dichter selbst gewesen.“

In nebesa so nam poslala pravih pesnikov in pravih poznavateljev poezije! Vrh tega so se Slovenci zadnja leta učili, mnogo učili svoji zgodovini in svojemu jeziku. Ustanovitila se je v tem slovenska književna slovenščina, ustanovitila tudi slovenska prozodija, katera na tanko določa skrajne meje jezikovne vsakemu pesniku in pisatelju našemu.

Ko se je tedaj l. 1868. Koseski spet oglasil s svojim „Mazepo“ ter pozneje izdal svoja „Razne dela pesniške in igrokazne (1870)“, jako jako se je skrčilo poprej toliko število njegovih navdušenih čestilcev. Njegove zbrane pesni in pretirana njih hvala so vzbudile glasen upor in ostro kritiko. „Noviška“, Cigaletova in Wiesthalerjeva hvala, kakor Stritarjeva, Levstikova, Rutarjeva in Žvabova graja, posebno pa živi vzgledi večnolepih poezij drugih pesnikov slovenskih, dali so Slovencem priložnost pravično soditi Koseskega: hvaliti na njem, kar je hvale, a grajati, kar je graje vrednega. In ako tudi dan danes Koseski ne stoji več na vrhuncu slovenskega Parnasa, vendar slovenski narod na veke v svojem srci ohrani hvaležen spomin vsem mnogovrstnim in pravim zaslugam njegovim!

Dva nova časopisa slovenska sta začela izhajati te dni. Prvi je „Kmetovalec“. Glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega. Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe. Izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo list brezplačno, a neudje plačujejo s poštnino vred po 2 gld. na leto. „Kmetovalec“, ki ima biti gospodarsko-poučen list vsem slovenskim kmetovalcem, prinašal bode vsakovrstne gospodarske članke, izrekoma o vsem, kar more pospeševati umno kmetovanje sploh, živinorejo, rastlinorejo, sadje- in vinorejo, pa tudi o obrtnijstvu, izrekoma še o onih obrtnijah, katere so v ozki zvezi s kmetijstvom, nadalje vsa družbena naznanila, gospodarske skušnje in novice, tržne cene i. t. d. Uredništvo „Kmetovalca“ bode radovoljno odgovarjalo in razmotravalo vprašanja zadevajoča vse kmetijske stroke, katera bodo stavile čast. podružnice, družbeniki in naročniki lista do uredništva. — Jako spretno uredovani list je pravo za pravo ponatis gospodarskih člankov iz „Novic“, ki tudi odslej ostanejo glasilo družbe, in osnoval se je za tega delj, da se ustrezne tistim članom kmetijske družbe, katerim sedanja osnova „Novic“ ni ugajala. Zatorej svetujemo tistim gospodarjem našim, ki si poleg „Kmetovalca“ ne morejo naročati kakega večjega političnega lista slovenskega, da si tudi odslej namestu „Kmetovalca“ naročajo rajši „Novice“, ki za ude kmetijske družbe stoje samó po 3 gld. 60 kr. na leto; kajti v njih najdejo vse, kar prinaša „Kmetovalec“ in vrhu tega še mnogo drugih domačih in političnih novic. — Drug nov časopis je „Slovenski Vinorejec“, list za sadje- in vinorejstvo in kletarstvo. Izhajati je začel 1. aprila v Mariboru. Pisal bode o omenjenih gospodarskih strokah, bojeval se proti ponarejalcem vina (ki so le fabrikantje, a ne vinorejci) in proti žganju, oziral se pa tudi na hmeljarstvo, vinorejce pa bode seznanjeval z vinsko kupčijo, vinsko ceno, kupci itd. Cena listu je 3 gld. na leto. Kdor pošlje denarjev za deset naročnikov, dobo list zastonj. Naročnina se pošilja upravnistvu „Slovenskega Vinorejca“ v Mariboru v Tegethofovi ulici št. 17.

Zanimive nemške knjige. Ravno kar je prišla na svetlo razprava: „Die slovenischen protestantischen Gesangsbücher des XVI. Jahrhunderts. Von Dr. Th. Elze, evangelischem Pfarrer in Venedig, 1884, 8, 59 str.“ — G. Elze v tej knjižici razpravlja početke novoslovenskega umetnega pesništva in kakor vsi spisi Elzejevi, odlikuje se tudi ta s posebno temeljitostjo in bogatim zgodovinskim

znanjem. — „Čakavisch-kroatische Studien von D. Nemanic. Erste Studie. Accentlehre (I. Fortsetzung). Wien 1884, 8, 70 str.“ — Ta razprava je natisnena v poročilih filološko-zgodovinskega razreda dunajske cesarske akademije znanostij in učenij rojak naš razpravlja v njej naglas v čakavsko-hrvatskih subst. gen. neutr. et. fem. — „Ljubljanski Zvon“ je v 11. št. lanskega leta opozoril svoje čitatelje na prezanjivo knjigo „die Anfänge des Handels u. der Industrie in Oesterreich“, katero je spisal prof. dr. Fr. Martin Mayer v Gradci in katera poseza tudi v kulturno zgodovino naših slovenskih pokrajin. Zadnje mesece je pa ta kaj učenij in ravno tako prijetno kakor vestno in temeljito pišočij zgodovinar spet na svetlo dal dve knjigi, ki sta v ozki dotiki z zgodovino Kranjske in drugih slovenskih dežel. Prva knjiga je: „Der innerösterreichische Bauernkrieg des Jahres 1515. Nach ältern und neuen Quellen dargestellt von Fr. Martin Mayer, Wien 1883, 8, 82 str.“ Predmet tej razpravi je grozovitij kmetski upor l. 1515., ki se je razširil čez Štajersko, Koroško in Kranjsko in o katerem je prof. Mayer našel mnogo novih, do zdaj še nikjer porabljenih virov po deželnih arhivih v Gradci, Celovci in Ljubljani. — Druga še imenitnejša knjiga istega pisatelja je: „Die östlichen Alpenländer im Investiturstreite. Innsbruck, Wagner 1883, 8, 251 str.“ Cena 2 gld. 40 kr. Tudi v tej prelepi knjigi vsak strokovnjak in vsak prijatelj naše domovine najde na izobilje deloma čisto novih zanimivih podatkov o politični, cerkveni in kulturni zgodovini naši v srednjem veku. Za tega delj obe knjigi svojim rojakom živo priporočamo in o priliki hočemo o njiju spregovoriti še kako besedo.

Čehi o Slovencih. G. Lego je v „Zlati Prahi“ priobčil prav zanimivo razpravo o slovenski književnosti v zadnjih letih; v „Slovanskem Sborniku“, 1884, zvezku 4. pa g. dr. Edmund Kaizl opisuje svoje potovanje po soški dolini, ter seznanja svoje rojake z lepimi goriškimi kraji in njih vrlimi prebivalci.

„Podpiralna zaloga slovanskih vseučilišnikov v Gradci“ razpošilja o svojem delovanji in stanji tretje poročilo, iz katerega zvédamo, da ima glavnica 4600 gld. imetja v pismih denarne vrednosti in 67 gld. 65 kr. v gotovini. Dohodkov je imela 1883. leta 446 gld. 89 kr. in stroškov 270 gld. 30 kr. Prošenj za podporo se je vložilo 59 in podpiranih je bilo 12 slovanskih vseučilišnikov in to 5 modroslovcev in 7 pravnikov. Največjega dobrotnika zalogi se je do zdaj skazal g. Josip Gorup, veletržec na Reki; podaril jej je velikodušno papirno rento v nom. vrednosti 1000 gld. A da more zaloga svojo nalogo vspešno izvrševati, za to gre največja hvala blagemu vseučiliškemu profesorju gospodu dru. Gregorju Kreku, kajti ta izvrstni narodnjak in prijatelj mladine že vodi, odkar se je zaloga ustanovila, kot predsednik odbor po najboljši poti in marsikrat doseže pri svojih znancih in drugih veljavnih osebah to, kar bi se drugemu težko kedaj posrečilo. Med dobrotniki zaloge čitamo malo številce Slovencev; naj bi naši imoviti rodoljubi pomislili, kako plemenit namen ima ta zaloga in naj bi se je dejansko spominjali vsaj tisti izmed njih, ki so nekda samij skušali gorjé ubogega vseučiliškega dijaka, a se jim zdaj dobro godi.

Hrvatska književnost. Zadnjemu našemu poročilu o novih hrvatskih časopisih nam je dodati, da od novega leta izhajata dva nova leposlovna lista in sicer „Dan“ po trikrat na mesec v Oseku in „Iskra“ v Zadru, med tem ko je „Nada“ v Spletu jenjala. Hrvatskih leposlovnih listov je torej zdaj ravno sedem, a to je gotovo preveč, kajti drobé in slabé se materijalne in duševne moči ob jednem, a to gotovo ni dobro. Lože se dá opravičiti večje število lokalnih listov, ki bolj zanimajo, nego splošni. Zadnjič omenjeni „Hrvatski narod“ ni mogel oži-

viti, zato ker lastnik g. Francelj ni dobil spretnega urednika, sam pa zaradi bolehnosti ni mogel prevzeti uradništva. Zato pa imamo omeniti dva druga krajna lista, „Narod“ po dvakrat na teden v Spletu, a „Kvarner“ po dvakrat na mesec v Bakru. Znamenje časa je, da so si hrvatski tiskarji v Zagrebu utemeljili svoje glasilo „Tipografija“, ki jo izdaja zagrebško tipografsko društvo po jedenkrat na mesec in so jo tudi slovenski tiskarji razglasili za svoj organ. Tu naj povemo še to, da se je „Slavonska pčela“ v Oseku izpremenila v „Hrvatsko pčelo“ in tako je prav. — Razven omenjenih koledarjev za letošnje leto sta prišla še dva na svetlo: „Žepni koledar za katolički kler“ v Zagrebu in „Bunjevačko-šokačka Danica“ v Subotici. — „Hrvatska biblioteka“ pomnožila se je za dva nova zvezka, v 15. zvezku so „Črtice iz hrvatskega života“ od J. Draženovića, a v 16. zvezku Feuilletov „Roman siromašna mladića“ (nadaljevanje) v prevodu od G. Grubera. — V Oseku je izdal mladi pisatelj Pajo Žetić svoj prvi roman „Žarko i Jelka“, a Kauk Robert v Vukovaru „Milico“, pripovedko iz ljudskega življenja. — V Zagrebu je L. J. pohrvalil in izdal francoski roman „Gospodin Lecoq“ od Gaboriana Emila; Milan Grlović je spisal zanimivo črtico, „Zimski dan u toplinah“; a V. Marik je izdal I. zvezek (od šestih nameravanih) „Izbranih narodnih pripovedak“, t. j. najboljih od raznih slovanskih narodov V I. zvezku sta dve slovenski. — Od neznanega pisatelja je prišla na svetlo komedija-alegorija „Zaruke hrvatske“. Hrvatska in Dalmacija sta dve deklici, kateri snubita Nemec in Madjar, a dobi ji Hrvat. — Marija Jambrišakova je spisala razpravo „Viša naobrazba koristna ženi“, a pedagogijsko-književno društvo je izdalo obširno studijo, „o reviziji školskoga zakona“. — Na Sušaku je tiskana nova knjiga o „Poljodstvu“ od P. pl. Tartaglie. — Dr. Lobmayer je spisal zopet novo higijeniško brošuro „Naši zubi“, v kateri prav zanimivo in razumljivo uči, kako si moramo varovati in ohraniti zobe. — Pravoslovnih del imamo danes oglašiti kar četvero: „Pomočnika za javnu upravu“ od M. Vezića, „Pučkoga pravnika“ ili pravni katekizam za trgovce, obrtnike i. t. d. od Rušnova, „Pravo rodbine glede odsvoja nekretnina po starom grmanskem i staroslovenskom pravu“ od dr. F. J. Spevca, in „Mjenbeni zakon“ od dr. F. Vrbanića. — Strokovnjake opozarjamo na publikacije hrvatskega statističnega ureda, od katerih so najnovejše: „Miena žiteljstva god. 1878, 1879 i 1880“, „Popis žiteljstva u Hrvatskoj i Slavoniji god. 1880“ in „Rudarska produkcija u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1874. do god. 1881.“ Znanstvena literatura se je zadnje četvrt leta pomnožila za nekoliko prav lepih del. Dr. J. Kršnjavi je izdal „Oblike graditeljstva u starom veku“, a dr. G. Pilar veliko delo „Fosilna flora Susedska“, ki je plod mnogoletnega truda učenega g. profesorja. Akademija znanosti je dala na svetlo 5. zvezek t. j. 1. zvezek II. dela svojega „Rječnika“, v katerem se razlagajo besede od „četa“ do „dali“. Začetek tega zvezka je uredil še ranjki Daničić, nadaljeval ga je prof. M. Valjavec, a dovršil sedanji urednik prof. Budmani. Od starih hrvatskih pisateljev je izdala akademija XIV. zvezek, v katerem je 3. del Palmotićevih spisov, ki jih je uredil akademik prof. Pavić. LXVIII. knjiga akad. časopisa „Rad-a“ ima to-le vsebino: „Prinos k naglasu u (novo)slovenskom jeziku“ od prof. Valjavca; „Junije Palmotić“ od prof. Pavića; „V. A. Maciejovski“ od dra. Račkoga; Govor predsednika dra. Račkoga v svečani seji akademikov dné 24. novembra 1883; letno poročilo tajnika dra. Matkovića; „O rudarstvu u Hrvatskoj“ od dra. G. Pilara. U XV. knjigi

„Starin“ pa čitamo to-le: „Poslanice dubrovačke na mletačku republiku“ od Ljubica, „Izveštaji Splječanina M. Karamana o Rusiji“ od Pierlinga, „Njekoliko priloga za poviest urote Petra Zrinskoga i Franje Frankopana“ od Lopašića, „Prilozi za poviest starih plemićkih porodica senjskih“ od Magdića, „Njekoliko južnih Sloviena zapisanih od 1478—1520 u bratovštinu sv. Duha v Rimu“ od Črnčića, „Izvodi za jugoslavensku poviest iz dnevnika Marina ml. Sanuda za 1526—1533“ od Račkega. — Novih šolskih knjig je prišlo na svetlo troje: „Zemljopis“ za više dekliske šole od J. Hoića, „Slike iz obće poviesti“ za više dekliske šole od J. Hoića, in Pokornyjev „Prirodopis“ za meščanske šole v prevodu od J. Jande. — Napósled naj prijateljem glasbe omenimo lepo transkripcijo slovenske pesni „Po jezeru“ in hrvatske „Sunce žarko“ za klavir od Stöhra v Varaždinu. —

Češka književnost. Turnovský, o katerem sem poročal v zadnjem zvezku „Ljubljanskega Zvona“, podal nam je pri Reinwartu v Pragi nekoliko potopisnih črtic v knjigi: Putování po vlasti (potovanje po domovini), katero moremo z mirno vestjó uvrstiti med boljše potopise češke, kakor so jih napisali K. Neruda („Obrazi iz tujih dežel“), Jos. Wünsch („Po suhem in po morji“), Štolba („Za oceanom“), Adamek, Brabek. Tretji del Turnovskega knjige je najbolj obširen in podroben; tu opisuje svoje izlete v Šumavo (Češki les) in piše naj o čemer koli: o kraji, prebivalcih, šegah in navadah..., v vsem se nam kaže praktičnega, pozornega in resničnega opazovalca, prijetnega pripovednika, dobrega prijatelja in občudovatelja prirodnih lepot. — XI. zvezek Nerudinih „Poetickih besed“ je prinesel pesen Svato-pluka Čecha, pevca „Adamitov“, „Evrope“, „Václava z Michalovic“, „Petrklíčev“, kateri se smatra za jednega prvih pisateljev čeških, ako sploh ne za prvega. V omenjeni pesni, nazvani „Lešetinský kovář“ (Lešetinski kovač), kaže nam pisatelj z dramatično živostjo srečno idilo dveh ljubečih src; iz lepih, dovršenih verzov zveni prijetni odmev čvrste narodne poezije češke, s čimer pesen premnogo pridobi. — Antonín Koukl je izdal v Jičínu pri Sehnalu zbirko humorističnih pesnij: „Písňě o mozolech“ (o kurjih očesih), ki hranijo v sebi mnogo zdravo zrno in čvrst dovtip pa humor, samó preveč jednolične se zdé, ako jih človek na jedenkrat prebere; treba je čitati jih le posamez. — „Ztracené voláné“ (izgubljen poklic), naziva se zbirka pesnij Bohdana Kaminskega, mladega pesnika, ki je zdaj prvič stopil v javnost. Talenta ne more se mu odrekati, ali manjka mu, kar je pravemu pesniku najbolj potreba — življenja. — V narodnem gledališči v Pragi se z velikim vspehom predstavlja tragedija „Salomena“, katero je spisal mladi pisatelj Boh. Adámek v Hlinskem ter je bila obdarovana s prvim darilom, razpisanim od „Narodnega divadla“ za najboljšo dramo. Tekmovalo je pet in trideset pisateljev. Darila za dobre drame so bili sicer tudi Slovenci že razpisali, ali žal, da ga nimamo, ki bi jih le količkaj zaslužil! — „Počátkové duševního života lidského“ (začetki duševnega življenja človeškega), naziva se zanimiva knjiga Kaprasova. Pisatelj si je izbral jako težaven predmet za svoje obravnavanje: psihologijo otroško, ali reči se mora, da kaže mnogo vaje v psihogenetičnem opazovanji. — V Čehih se je krog omikanega občinstva v zadnjih letih také razširil, da jim je mogoče že za vse vede izdajati strokovnjaške liste. Prirodoslovci imajo svoj „Vesmir“, matematiki svoj „Časopis českých matematiků“, filologi svoje „Listy filologické a paedagogické“ i. t. d. Prošlega leta so dobili tudi historiki svoj poseben list „Sborník historický“, kate-rega ureja vseučiliški profesor dr. Ant. Rezek. List prinaša samó izvirne in samostalne razprave najboljših čeških zgodovinarjev in sicer iz vseh strok zgodovinskih, tako iz politične, pravne in cerkovne, kakor iz kulturne zgodovine in historične

geografije. Med sodelavci nahajamo te le pisatelje: Dr. J. Kalousek, Rezek, Masaryk, Martin Kolář in drugi. Ferd. Menčík in Ferd. Fadra pišeta o „najnovejši historični literaturi, s posebnim ozirom na zemlje češke.“ List stane za vse leto 4 gold. in in pride na svetlo na 24—30 polah. — Čechy. — Pisatelji in umetniki češki namenili so se podati češkemu občinstvu podroben in lep opis dežele Češke. To delo, katero izhaja pri J. Ottu v Pragi, dospelo je sedaj že do 15. sešitka. Prvih 13 sešitkov in nekaj listov v 14. slika nam prelepo Šumavo (ali Češki les) z njenimi vrhovi, gozdi, vodami, mesti, gradovi, drugimi zanimivostimi in domače življenje v njej. V 14. sešitku se pričinja 2. oddelek, kateri podaja opis življenja in prirode nad Vltavo od njenih izvirov pa do Labe. Kakor Šumava, spada tudi Vltava med najlepše dele zemlje češke. — Popisi v tem delu so izvrstni in so iz peres najboljših čeških pisateljev; pa tudi podobe ne zaostajajo prav nič za tekstom. —t—

Poljska književnost. „Historya reformacyi w Polsce“ (zgodovina reformacije na Poljskem) zove se krasno delo, v katerem preiskuje Lubowicz, profesor varšavskega vseučilišča, zgodovino poljsko proti koncu 16. stoletja, večinoma po virih, dosedaj netiskanih.

„Z życia Polaków we Francyi.“ (Iz življenja Poljakov na Francoskem.) — Lubomir Gadon, mnogoletni tajnik „towarzystwa historyczno-literackiego“ in ob enem knjižničar znamenite biblijoteke poljske v Parizu, podaja nam v tej 169 strani obsežajoči knjigi zgodovino in vesti o življenju tistih Poljakov, ki so po vstanku l. 1831. na gostoljubnih francoskih tleh ustanovili si že omenjeno društvo (l. 1832.). Gaslo temu društvu je bilo „Dla Poljski!“ in delavnost njegova tako na političnem, kakor na literarnem polju je obrodila mnogo sadu. Zdaj šteje to ognjišče poljskih emigrantov sicer menj členov, nekaj zato, ker so starejši udje pomrli, nekaj pa zato, ker so se že povrnili v domovino. Ali v prejšnjih časih so zahajali v društvene prostore možje, kakor Mickiewicz, Slowacki, Krasiński, Kniaziewicz, Lelwel, Niemcewicz, Adam Czartoryski, Chopin, Bohdan Zaleski in mnogi drugi, katerih imena so Poljakom še vedno mila in nekakó sveta. Velike važnosti je torej Gadonova knjižnica ker hrani v sebi mnogo gradiva za kulturno, posebno pa za literarno zgodovino poljsko. Knjiga je izšla v zalogi biblijoteke poljske, ki ima okoli 42.000 zvezkov in vrhu tega še okoli 20.000 pol rokopisov, obsežajočih posebno posnetke iz londonskega State paper office in iz različnih arhivov in bibliotek francoskih. — Kaszubi. Kilkaśów o ich życiu i poezyi, napisal Wiktor Czajewski. Varš. 1883. — Mladi pisatelj razklada v tej mali brošuri živo in zanimivo tega odlomka poljskega zaroda tisočletno zgodovino, ob enem pa se posebno ozira na življenje, običaje in poezijo Kašubov, kateri žive ob baltiskem morji in so Poljakom najbližnji sorodniki. Oslanja se na dela Lorka, pastorja kašubskega, dra. Brylowskega, Prejsa in Cenove, kateri je tako rekoč vzbudil kašubsko literaturo. Na konci podaja nam tudi vsebino pesni, katero je v kašubskem jeziku napisal Jarasz Derdowski „O gospodu Czarlinskem, ki se je do Pucka peljal po mreži“. —r—

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji: celo leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30. četrt leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto.

Posamični zvezki se oddajajo po 40 kr.

Založniki: dr. I. Tavčar in drugovi. — Za uredništvo odgovoren: Fr. Levec.

Uredništvo in upravištvo v Novih ulicah 5.

Tiska „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani.